

BIERET (28) *sb m*

bieret (16), **biret** (10), **bieryt** (2); *bieret OrzRozm, GórnDworz, RejPos, KochFr, Calep, KlónWor, ZbylPrzyg* (4); *bieret* : *biret LibMal* (2 : 1), *RejAp* (1 : 1), *RejWiz* (2 : 8); *bieret* : *bieryt Mącz* (1 : 2).

Pierwsze e pochylone, drugie jasne.

sg N biéret (7). \diamond *G biéreta* (1). \diamond *A biéret* (6). \diamond *I biéret(e)m* (2). \diamond *L biérecie* (6). \diamond *pl G biéret(o)w* (2). \diamond *A biérety* (1). \diamond *I birety* (2). \diamond *L bireci(e)ch* (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (trzy z tych samych przykładów) – XVII w.

Nakrycie głowy najczęściej ozdobne, różnego kształtu i z różnego materiału noszone przez mężczyzn i kobiety; czapka, beret; galerum Mącz, Calep; galerum, pelliris galerus Mącz; biretum, causia, cidaris, diadema, fascia, fasciola, pileus, pileus quadrangulus vel quadratus, pileus rotundus, tiara Cn (28) : *wzyall myaltho konya 8 Talerow, byereth schubką y kabath LibMal 1547/134v, 1547/ 134v; RejWiz 15v; Pelliris Galerus ex pelle factus futrzány bieryt. Mącz 286d, 142a; OrzRozm L4; Y pod piérzem ízpetny ítárośwíetłki biéret. KochFr 17; Calep 446a; Oto tá w tym bierećie/ moiác to brátowa ZbylPrzyg A2v, A3, B2, B3v.*

a. *Jako część składowa stroju duchownych; biret* (12) : *Item Canonicovi Gorzynskyemu fluzącz vnyego biereth bill vkradł LibMal 1547/136v; Są też iácys práłaci w bireciech czyrwonych RejWiz 161, 161v, 183v; Albo gdy theż požrzyłz ná rozlicžność biretow/ kápíc/ infuł/ y inych wymyślów/ możelz też to tymi iákoby koronami názwać RejAp 79v.*

Wyrażenie: »rogaty bieret; bieret rogaty« (2 : 2): *Taczáią fie korony/ pádáią infuły/ Z rogátymi birety waláią fie ítuły. RejWiz 82v, 38; ná then czás Biskup/ vbrał fie był ohromnie/ w ízátę ízeroką/ á bohátą/ bieret wielki rogáty ítároświecki GórnDworz P; RejPos 327.*

W przen (3) : *Bo wierz mi iż ná on czás omylny nieboże/ Íściec trepká/ ni bieret/ ni płálcz nie pomoże. RejWiz 38v; Nie mieyże towarzysztwá z owemi birety/ Co chodzą po kolędzye chluftáiąc czámlety. RejWiz 59v.*

Wyrażenie: »rogaty bieret«: *Abowiem flýłzyłz tu iż tám nie widział áni mnichow w kápících/ áni rogátých bieretow RejAp 60v.*

b. *Jako oznaka stopnia naukowego; biret* (3) : *Bo Więc czáfem w birecie álbo w rewerendzye/ Wierz mi wiécey ízaleńłtwá niż rozumu będye. RejWiz 91.*

Przysłowie: *Nie vczini głupiego doktorem długa łuknia/ ani czerwony bieryt. Mącz 31b.*

Wyrażenie: »rogaty biret«: *Bo nie mnimay być káždy [...] w rogátym birecie/ Wízytko vmiał co trzebá [...] Chociay ie czáfem zowá mądry Doktorowie. RejWiz 61.*

c. *Jako część stroju noszonego przez Żydów; mycka, jarmułka* (1) : *Vpátruie/ gdzie płáfze rękómá ná trećie Zydwowin vřzárgány w pláłkátym bierećie KlónWor 78.*